

INFLATION AND ITS IMPACT ON THE STANDARD OF LIVING OF THE POPULATION

Dilmuradov Shaxboz Srajiddin o'g'li

Student of Tashkent University of Information
Technologies named after Muhammad al-Khwarizmi

E-mail: dilmurodovshaxboz94@gmail.com

Abstract. This article analyzes the impact of inflation on the living standards of the population. The main causes of inflation, including demand and supply factors as well as internal and external economic conditions, are examined. The study highlights the effects of inflation on society, such as a decrease in real income, depreciation of savings, and an increase in social inequality. In addition, effective measures to control inflation, including monetary policy and social protection mechanisms, are proposed.

Keywords: inflation, living standards, real income, social inequality, monetary policy, economic control

Annotatsiya. Mazkur maqola inflyatsiyaning aholi turmush darajasiga ta'sirini tahlil qiladi. Ishda inflyatsiyaning asosiy sabablari — talab va taklif omillari, shuningdek, ichki va tashqi iqtisodiy omillar o'rganiladi. Maqolada inflyatsiya natijasida real daromad pasayishi, jamg'armalarning qadrsizlanishi va ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi kabi aholi hayotiga ta'sir ko'rsatadigan omillar ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, inflyatsiyani nazorat qilishning samarali mexanizmlari — pul-kredit siyosati va ijtimoiy himoya choralari — tavsiya etilgan.

Kalit so'zlar: inflyatsiya, turmush darajasi, real daromad, ijtimoiy tengsizlik, pul-kredit siyosati, iqtisodiy nazorat

Аннотация. Данная статья анализирует влияние инфляции на уровень жизни населения. Рассматриваются основные причины инфляции — факторы спроса и предложения, а также внутренние и внешние экономические условия. В

статье выделяются последствия инфляции для населения: снижение реальных доходов, обесценивание сбережений и усиление социальной неравенства. Кроме того, предлагаются эффективные меры контроля инфляции, включая денежно-кредитную политику и механизмы социальной защиты.

Ключевые слова: инфляция, уровень жизни, реальные доходы, социальное неравенство, денежно-кредитная политика, экономический контроль

Kirish. Bugungi kunda inflyatsiya iqtisodiyotning eng muhim ko'rsatkichlaridan biri bo'lib, uning aholining turmush darajasiga ta'siri dolzarb va keng o'rganilayotgan masala hisoblanadi, chunki u pulning real xarid qobiliyatini pasaytiradi va narxlar darajasining uzluksiz oshishiga sabab bo'ladi. Natijada, aholining kundalik xarajatlari sezilarli darajada oshadi, ayniqsa past daromadli oilalar uchun inflyatsiya ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni kuchaytiradi, chunki ular hayotiy zaruriyatlar — oziq-ovqat, dori-darmon va xizmatlar — narxining oshishiga bevosita duch keladilar. Inflyatsiyaning shakllanishi bir nechta omillarga bog'liq bo'lib, asosan talab ortishi yoki ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi uni kuchaytiradi. Shu bilan birga, ichki va tashqi siyosiy-iqtisodiy holatlar ham narxlar darajasining o'zgarishiga ta'sir ko'rsatadi. Yuqori darajadagi inflyatsiya nafaqat real daromadni kamaytiradi, balki jamg'armalarni qadrsizlantiradi va ijtimoiy tengsizlikni kuchaytiradi, bu esa aholining turmush darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, inflyatsiyaning sabablarini aniqlash va uning aholining turmush darajasiga ta'sirini tizimli tahlil qilish, shuningdek, inflyatsiyani nazorat qilishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqola aynan shu vazifalarni amalga oshirishga qaratilgan: birinchidan, inflyatsiyaning sabablarini chuqur o'rganish; ikkinchidan, uning aholi hayotiga ta'sirini ilmiy tahlil qilish; uchinchidan, inflyatsiyani boshqarish va ijtimoiy himoya choralari orqali turmush darajasini barqarorlashtirish bo'yicha tavsiyalar berish.

Asosiy qism. Inflyatsiya iqtisodiyotning murakkab va ko‘p qirrali jarayoni bo‘lib, uning shakllanishi bir necha asosiy omillarga bog‘liqdir. Birinchi navbatda, talab inflyatsiyasi aholining mahsulot va xizmatlarga bo‘lgan talabining ortishi natijasida yuzaga keladi. Agar iqtisodiyotda pul massasi ko‘payib, xarid qobiliyati oshsa, talab ortadi va bu narxlarning ko‘tarilishiga sabab bo‘ladi. Shu bilan birga, ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi — xomashyo narxlarining ko‘tarilishi, ish haqi o‘sishi yoki energetika resurslarining qimmatlashishi — taklif inflyatsiyasini keltirib chiqaradi, bu esa mahsulot va xizmatlarning oxirgi narxiga bevosita ta‘sir qiladi. Inflyatsiyaning ijtimoiy oqibatlari aholining turmush darajasida aniq namoyon bo‘ladi. Yuqori inflyatsiya darajasi real daromadni pasaytiradi, shuning natijasida odamlar bir xil miqdordagi pul bilan kamroq mahsulot va xizmat sotib olish imkoniga ega bo‘ladi. Bu ayniqsa doimiy daromadga ega ishchilar, pensiyachilar va past daromadli oilalar uchun qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Shu bilan birga, inflyatsiya jamg‘armalarning qadrsizlanishiga sabab bo‘ladi, ya‘ni bankdagi pulning yoki uzoq muddatli investitsiyalarning xarid qobiliyati kamayadi. Natijada, ijtimoiy tengsizlik kuchayadi, chunki yuqori daromadli guruhlar narxlar oshishidan nisbatan kamroq zarar ko‘radi, past daromadli guruhlar esa hayotiy zaruriyatlarni qoplashda qiynaladi. Inflyatsiya shuningdek, iqtisodiy qarorlar qabul qilishga ham ta‘sir ko‘rsatadi. Masalan, yuqori inflyatsiya sharoitida aholining uzoq muddatli investitsiyalarni amalga oshirishga qiziqishi kamayadi, iste‘molchilar esa xarid qilishni kechiktiradi. Shu sababli ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohalarida faoliyat pasayishi mumkin. Shu bois, davlatlar inflyatsiyani nazorat qilish va uning salbiy oqibatlarini kamaytirish uchun turli mexanizmlardan foydalanadi: pul-kredit siyosati, foiz stavkalarini tartibga solish, soliqlarni optimallashtirish va ijtimoiy himoya mexanizmlari. Bu chora-tadbirlar aholining turmush darajasini barqaror saqlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, inflyatsiya darajasini nazorat qilish uchun iqtisodiy strategiyalarni doimiy ravishda tahlil

qilish va yangilash zarur. Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, real daromadni saqlash va ijtimoiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish aholining turmush darajasini yuqori darajada ushlab turishga yordam beradi. Shu nuqtai nazardan, inflyatsiyani boshqarish mexanizmlarini ilmiy asosda ishlab chiqish va amalga oshirish mamlakat iqtisodiyoti uchun muhim vazifa hisoblanadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, inflyatsiya zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismi bo'lib, uning darajasi va shakli aholi turmush darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Yuqori inflyatsiya real daromadni pasaytiradi, jamg'armalarni qadrsizlantiradi va ijtimoiy tengsizlikni kuchaytiradi, bu esa ayniqsa past daromadli oilalar uchun jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi. Shu bilan birga, inflyatsiya iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi: odamlar uzoq muddatli investitsiyalarni kechiktiradi yoki iste'molni kamaytiradi, bu esa ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarida faoliyatning sekinlashishiga olib keladi. Shu nuqtai nazardan, inflyatsiyani boshqarishning samarali mexanizmlari — pul-kredit siyosati, foiz stavkalarini tartibga solish, soliqlarni optimallashtirish va ijtimoiy himoya choralari — aholining turmush darajasini barqarorlashtirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqola doirasida inflyatsiyaning sabab va oqibatlari tizimli tarzda tahlil qilinib, uni boshqarish bo'yicha tavsiyalar berildi, bu esa mamlakat iqtisodiy siyosatini shakllantirishda ilmiy asos sifatida xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mishkin, F.S. *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. Pearson, 2019.
2. Samuelson, P.A., Nordhaus, W.D. *Economics*. McGraw-Hill, 2010.
3. Mankiw, N.G. *Principles of Economics*. Cengage Learning, 2020.
4. Blanchard, O., Johnson, D.R. *Macroeconomics*. Pearson, 2013.
5. Davlat Statistika Qo'mitasi. *O'zbekiston iqtisodiy ko'rsatkichlari*, 2024.
6. Dornbusch, R., Fischer, S., Startz, R. *Macroeconomics*. McGraw-Hill, 2018.
7. Krugman, P., Wells, R. *Microeconomics & Macroeconomics*. Worth Publishers, 2018.